

Vastaus kirjalliseen kysymykseen KKV 514/2018 vp

Vastaus kirjalliseen kysymykseen lapsen huoltoa ja tapaamisoikeutta koskevan asian ratkaisemisesta

Eduskunnan puhemiehelle

Eduskunnan työjärjestyksen 27 §:ssä mainitussa tarkoituksessa Te, Arvoisa puhemies, olette toimitannut asianomaisen ministerin vastattavaksi kansanedustaja Juho Eerolan /ps näin kuuluvan kirjallisen kysymyksen KK 514/2018 vp:

Mitä aiotaan tehdä, jotta kansalaisilla on etukäteen parempi ymmärrys tuomarien päätöksenteon perusteista edellä mainituista seikoista, kun he hakevat oikeudelta apua lapsensa tapaamisoikeuden toteutumiseksi, henkisen väkivallan lopettamiseksi tai suhteen turvaamiseksi myönteiselle ja läheiselle tasolle?

Vastauksena kysymykseen esitän seuraavaa:

Lapsen huoltoa ja tapaamisoikeutta koskeva sääntely on yhteiskunnan peruslainsäädäntöä, joka koskettaa välittömästi merkittävää osaa kansalaisista. Lapsen huoltoa ja tapaamisoikeutta koskevan lainsäädännön uudistaminen sisältyy pääministeri Juha Sipilän hallituksen ohjelmaan. Uudistushanke käynnistettiin oikeusministeriössä tammikuussa 2016, ja hallituksen esitys eduskunnalle laiksi lapsen huollosta ja tapaamisoikeudesta annetun lain muuttamisesta ja eräksi siihen liittyviksi laeiksi (HE 88/2018 vp) annettiin eduskunnalle kesäkuussa 2018. Hallituksen esityksessä ehdotettiin täydennettäväksi tekijöitä, joita tuomioistuimen on otettava huomioon asian ratkaisemisessa. Ehdotuksen mukaan tuomioistuimen on ratkaisua tehdessään osana kokonaisharkintaa arvioitava sitä, millainen huolto, asumista ja tapaamisoikeutta koskeva ratkaisu turvaa parhaiten lapsen ja vanhempien välisen suhteen säilymisen. Lisäksi lapsen oikeutta tavata vanhempiaan ja lapselle läheisten ihmissuhteiden kunnioittamisen painoarvoa tuomioistuimen ratkaisuharkinnassa ehdotettiin korostettavaksi (HE 88/2018 vp, s. 22 ja 56). Eduskunta hyväksyi nämä lainsäädäntöehdotukset joulukuussa 2018. Lainsäädäntömuutosten myötä lapsen etu ja oikeus tavata vanhempiaan tulee otetuksi nykyistä paremmin huomioon tuomioistuinten ratkaisuisissa. Tuomioistuimet ovat tuomiovaltaa käyttäessään riippumattomia ja tuomari käyttää tuomiovaltaa itsenäisesti. Tuomioistuimen ja sen yksittäisen tuomarin velvollisuutena on kuitenkin tuntea laki ja soveltaa sitä viran puolesta.

Oikeusministeriö huolehtii tuomioistuinten toimintaedellytyksistä, muun muassa tuomareiden koulutuksen järjestämisestä. Oikeusministeriö on noin 20 vuoden tuottanut ajan lapsioikeudellista koulutusta, jossa on tarkasteltu lapsioikeuteen liittyviä kysymyksiä lukuisista teemoista. Teemoja ovat olleet mm. lasten huoltoon, tapaamiseen, elatusapuun ja lapsen etuun liittyvät kysymykset. Lisäksi on käsitelty mm. lapsen oikeutta tulla kuulluksi, lähisuhdeväkivaltaan liittyviä teemoja ja

Vastaus kirjalliseen kysymykseen KKV 514/2018 vp

lapsen kehityspsykologiseen vaiheeseen liittyviä kysymyksiä. Nykyisin lapsioikeudellisten teemojen koulutus tapahtuu ns. asiantuntija-avusteisten huoltoriitojen tuomioistuinsovittelua koskevan koulutusohjelman kautta. Koulutusohjelman kohderyhmänä ovat huoltoriitoja sovittelevat tai huoltoriitaoikeudenkäyntejä työkseen tekevät tuomarit sekä kuntasektorin asiantuntija-avustajana toimivat lapsen kasvun ja kehityksen asiantuntijat. Koulutusohjelmaan kuuluu yhteensä 15 päivää erilaisia koulutusjaksoja vuosina 2019 ja 2020: riita-asioiden sovittelun peruskoulutus, johdatus sovitteluun -koulutus, lapsioikeutta ja psykologiaa -koulutus, työssä oppimista sekä tuomioistuimissa ja virastoissa tapahtuvaa perehdyttämistä, alueellisia koulutuksia sovittelijan roolista ja sovittelutyöstä, huoltoriitojen yhteissovittelu -seminaari sekä syventävä sovittelukoulutus.

Oikeusministeriön tuottama koulutus on moniammatilliseen tietoon perustuvaa koulutusta, jonka suunnitteluvaihe on laaja ja suunnittelutyöhön osallistuvat niin tuomioistuinlaitoksen kuin lapsen kasvuun ja kehitykseen erikoistuneet ammatillaiset. Koulutusohjelman eri opintojaksoissa käsitellään sekä teoreettisesti että käytännön tapausten ja harjoitusten kautta tasa-arvoisen vanhemmuuden merkitystä ja vaikutusta eri ikäisten lasten kasvuun ja kehitykseen. Koulutusohjelman eri teemojen yhteydessä on hyödynnetty kansainvälistä ja pohjoismaista kehityspsykologista tutkimustietoa muun muassa kiintymyssuhdeteorioiden-, avio-/avoerotutkimuksen-, lapsioikeudellisten tutkimustulosten, vuorovaikutusteorioiden- ja lähisuhdeväkivaltatutkimuksen valossa. Kouluttajien asiantuntemukseen on kiinnitetty erityistä huomiota ja useilla kouluttajilla on vahvan käytännön työn osaamisen lisäksi lisensiaatti- tai tohtoritutkinto tai vastaava tutkimusorientoitunut lähestymistapa lapsioikeudellisiin ja lapsen kasvuun ja kehittymiseen liittyviin kysymyksiin. Koulutusohjelman aikana on pyritty käymään keskustelua myös kansallisista ja kansainvälisistä ristiriitaisista lapsen huoltoa koskevista kysymyksistä, kuten vuoroasumisesta. Koulutuksessa painotetaan tilannekohtaista harkintaa ja arviointia, jolloin tuomioistuimen tulee ratkaisussaan kyetä arvioimaan kunkin lapsen tilannetta tapauskohtaisesti ottaen huomioon perheen kokonaisvaltainen tilanne, lapsen kehityspsykologinen vaihe ja vanhempien oikeus tavata lastaan mahdollisimman tasapuolisesti.

Helsingissä 8.1.2019

Oikeusministeri Antti Häkkänen